

Smittvägar

Johanna Johnsson

ST-läkare infektionskliniken

Tillsammans med Smittskydd Värmland

Smittvägar

av betydelse inom vården

- Luftburen smitta – TB, vattkoppor, **mässling**
- Kontaktsmitta – MRB, bältros
- Droppsmitta – influensa, calici, förkylningsvirus
- Blodsmitta - hiv, hepatit B och C

Blodsmitta

hepatit B, hepatit C och hiv

RISK

- stickskada
- blod i öppna sår
- blodstänk i ögon eller mun (slemhinnor)
- oskyddat sex

INGEN RISK

- blod på hel hud

Blodsmitta i vården - smittsamhet

Risk vid stickskada / blodstänk i ögon eller slemhinnor:

Hep B: 10-30 %

Hep C: 3%

Obehandlad hiv: 0,3 %

**Hantera allt blod
som potentiellt
smittsamt!**

Rutiner för stick- och skärskador på Smittskydds hemsida.

Blodsmitta behandling och profylax

	Hep B	Hep C	Hiv
Vaccin	Ja	Nej	Nej
Behandling	Ja – ofta livslång	Ja – botande Ännu ej PEP	Ja – livslång PEP

Droppsmitta

Små droppar (nysning, hosta eller kräkning) som når ut till ca en armlängd (< 1 m)

- **Direkt:** dropparna direkt till slemhinnor (ögon, näsa, mun)
- **Indirekt (kontaktsmitta):** dropparna faller ned på ytor och föremål

Luftvägsvirus, t ex förkylningsvirus och influensa

Bakterier, t ex kikhosta

Tarmvirus, t ex hepatit A, magsjukesvirus

Kontaktsmitta

vanligaste smittvägen inom vården

Direkt: från person till person

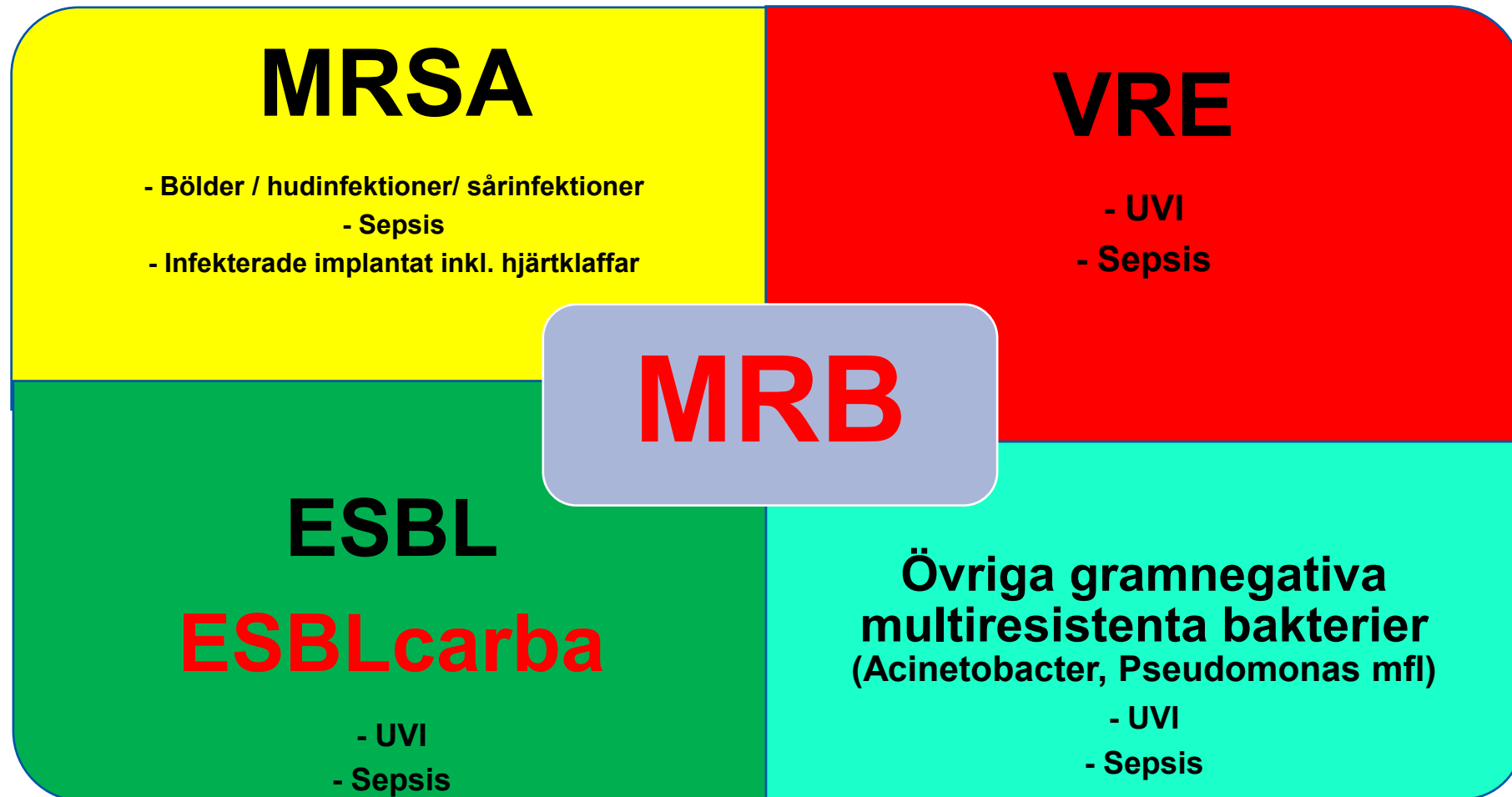
Indirekt: via händer, kläder eller ytor/föremål

Hudbakterier, t ex stafylokocker och streptokocker

Tarmbakterier och virus, t ex Salmonella och magsjukevirus

Luftvägsvirus, t ex influensa och förkylningsvirus

Multiresistenta bakterier (MRB)

Grundprinciper alla MRB

Risikfaktorer för smittspridning

- vätskande sår
- diarré
- slangar (KAD, infarter, dränage)
- antibiotikabehandling

**Skilj på
bärarskap och
infektion!**

**Mikroorganismer
smittar oavsett om
de är resistent
eller ej!**

Vinterkräksjuka - calici

Smittsamhet – HÖG

10-100 viruspartiklar krävs för att bli sjuk

1 droppe avföring = 5 miljarder viruspartiklar

Inkubationstid 1-2 dygn

Smittsam 1-2 dygn **efter** symtomfrihet

(avtagande mängd virus – ej noll!)

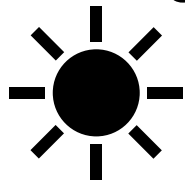
Vinterkräksjuka - calici

- Kontakt- och droppsmitta.
- Viruset är **mycket motståndskraftigt** mot yttre påverkan

Kan överleva flera dygn på ytor:

→ Handtag, vattenkranar, textilier m.m. m.m.

Tål uttorkning, frysning och värme (72 °C i 60 minuter).

Luftburen smitta

Smitta till och från luftvägarna i aerosol

+ kontakt- och droppsmitta – gäller ej tuberkulos!

”Äkta luftburna smittor”:

Mässling

Vattkoppor

Smittsam lungtuberkulos

Isoleringsrum med egen ventilation

Mässling, morbilli

- Droppsmitta, luftburen
- **Mycket smittsam!**
- **Vistas i samma rum, upp till 2h efter smittsam lämnat rum**
- Smittsamhet från 7e dagen av sjukdom tom 3 dagars feberfrihet (4 dagar innan utslagen uppträder till 4 dagar efter)
- Smittar via slemhinnor i luftvägar och ögon

Mässling

- 90% av mottagliga individer smittas vid nära kontakt
- Vaccinerade kan i enstaka fall smittas, genombrottsinfektion. Låg smittsamhet och smittspårning kan begränsas.

Mässling

- I Sverige 20-40 personer årligen (5 fall 2020, 0 fall 2021...)
- Barn vars föräldrar avstått att vaccinera
- Vuxna som ej vaccinerats (födda 60-70-tal eller ej uppvuxen i Sverige)
- Lindrig mässling, genombrottsinfektion (låg smittrisk)

Vattkoppsvirus

(varicellae zoster)

Vattkoppor

luftburen smitta, dropp/kontaktsmitta

- **Hög smittsamhet**
- Kan smitta **innan** symtomdebut (1-2 dygn)
- Feber, muskelvärk, hosta
- Kliande utslag – blåsor hud + slemhinnor inkl. magtarmkanalen.
- Inkubationstid 7-21 dagar.
- Livslång immunitet, men viruset lagras i kroppen och kan ge bältros.

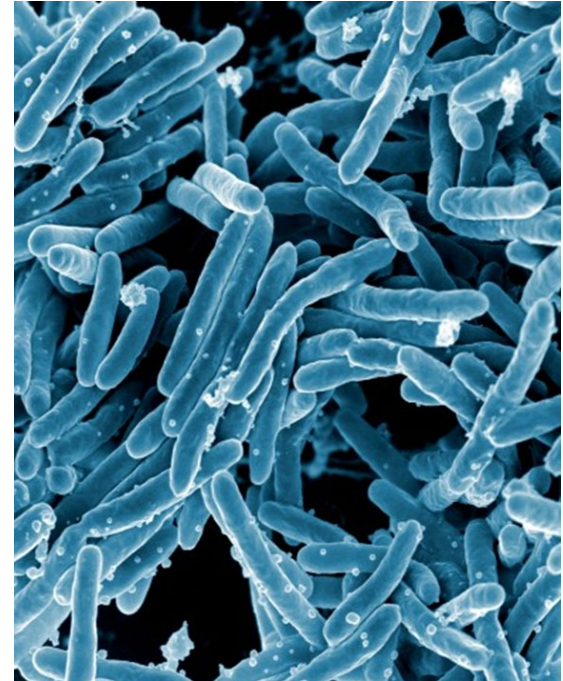
Bältros

kontaktsmitta (blåssekret)

- **Låg smittsamhet**
- Smärtor/klåda på ett begränsat hudområde (dermatom) – blåsbildning
- (Feber, huvudvärk)
- Endast personer som haft vattkoppor kan få bältros! Man kan få bältros flera gånger.
- Den som har bältros kan smitta icke-immuna som då får vattkoppor!

Tuberkulos

- Orsakas av bakterien *Mycobacterium tuberculosis*
- En av de mest spridda infektionssjukdomarna i världen. **Världens dödligaste infektionssjukdom!**
- Luftburen smitta
- Om man blir smittad kan man utveckla **latent** eller **aktiv** tuberkulos. Eller ingen sjukdom alls.

Tuberkulos – luftburen smitta

Bakterierna måste nå ned i lungvävnaden

Bara små droppkärnor < ca 8 mikrometer kan nå dit

Det krävs **hög smittdos** - man behöver ha haft **närkontakt under lång tid** för att riskera smitta

Vårdgivarwebben / Vård och behandling / Smittskydd Värmland / A-Ö, sjukdomar / Tuberkulos (TBC)

Smittskydd Värmland

Kontakta oss

A-Ö, sjukdomar

Influensa

Tuberkulos

Aktuell information om tuberkulos

Frågor och svar om tuberkulos

Asylsökande och flyktingar

Multiresistenta bakterier (MRB)

Sexuellt överförbara infektioner (STI)

Tuberkulos (TBC)

Lyssna

Tuberkulos klassas enligt smittskyddslagen som en allmänfarlig, anmälningspliktig och smittspåringspliktig sjukdom.

- Smittskyddsblad tuberkulos, läkarinformation
- Smittskyddsblad tuberkulos, patientinformation

[Översättningar av smittskyddsblad](#)

[Elektronisk anmälan i SmiNet, information och inloggning](#)

Latent tuberkulos

[Information om latent tuberkulos](#)

Lokala rutiner

[Andningsskydd, munskydd och visir](#)

[Andningsskydd - Så här använder du andningsskydd](#)

[Rekommenderade rutiner och provtagningar av asylsökande, kvotflykting och andra nyanlända, 2018-10-31 \(version 2\)](#)

[Smittsam tuberkulos](#)

[Tuberkulos och graviditet/förlossning](#)

Till toppen

